

1781. Roxainki G. oratio...

ORATIO

AD ADMODUM REVERENDOS, REVERENDOS,
ADMODUM, MULTUMQUE VENERANDOS PA-
TRES ORDINIS S. P. N. FRANCISCI REGULARIS
OBSERVANTIÆ IN CELEBERRIMO CONVENTU
STRADOMIENSI PRO CAPITULO PROVINCIALI
CONGREGATOS

HABITA

PER P. F. DOMINICUM ROZANSKI EJUSDEM ORDINIS
RELIGIOSUM.

ANNŌ 1781.

DIEBUS JULII.



CRACOVIAE

TYPIS SEMINARIJ EPISCOPALIS ACADEMICI DIOECESANI



N O T A

A. R. P. MINISTRUM PROVINCIALEM
GVIDONEM KUCHARSKI

Cujus in ORATIONE duobus locis, nempe in Conclusionem
partis primæ, & in conclusione partis secundæ, honorifica
quam meruerat mentio facta est, eò ipso tempore que ORATIO
isthæc sub prælo fuerat, inopinata morte præreptum esse in
Conventu Calvariensi, summo omnium planctu ac dolore.



XVIII. 2. 817.



ADMODUM REVERENDO PATRI
HONORATO WOLSKI

PRÆDicatori GENERALI, PROVINCIÆ RUSSIÆ EX
DEFFINITORI AC EX CUSTODI, LITHVANÆ VERO EX
COMMISSARIO, ET NUNC AD NOSTRAM PROVINCIAM
MINORIS POLONIÆ COMMISSARIO VISITATORI GENE-
RALI DEPUTATO, AC CAPITULI PRÆSIDI.

PATRI AMPLISSIMO

ADMODUM REVERENDE PATER PRÆSES CAPITULI
NOSTRI DIGNISSIME.



*Non est mihi animus dum Nomini TUO PATER
Ornatissime hanc dedico Orationem, illorum in-
sistere vestigiis, qui abrepti, nescio quo impe-
tu, in cælum pæne laudibus extollere eos sata-
gant, sub quorum sese conferunt patrocinium.
Tantò minus ego hujusmodi hominum probo consuetudinem,
quantò difficilior est eam carere assentationis & adulationis
suspirio. Nihil ego ad TE dilaudandum hoc loci adferam, ne
contrahendæ similis notæ periculum sit mihi incurrendum.
Præterea quid ego unus sperem TIBI laudis addere, cum TE
omnes uno ore celebrent, ac prædicent? longè porro præstantior
ea laus est, quæ communi omnium acclamatione detur, quam quæ*

ab uno quopiam privato homine proficiscitur. Adcò quidem, ut
hæc illi cædere, primumque locum relinquere debeat. Ad po-
stremum vel hanc ob causam à TUIS laudibus hic abstinco, quod
in ipso sermone quæ cunq; passim aliquanto majora sublimiora
atque excellentiora dicta videntur esse, ad TE præprimis refe-
rantur Tuamque nobis axprimant Imagem. Insuper pro
virium mearum tenuitate proprium illis plane TIBI posui
encomium, ex quo quid de TE sentiamus perspicias. Sed quid
inquitet quispiam, est, quod TUO potissimum nomini hunc labo-
rem meum devoteam? Illud nimirum, quod TE fautorem ac
æstimatorem optimum laboris in literas locati esse intelligam,
ut proinde illum TIBI dicere idem sit, ac in omnibus Discipli-
nis tam Divinis quam humanis TE agnoscere versatissimum,
earumque promovendarum Patronum singularem. Accipe jam li-
benti animo hoc animi mei in TE indicium, & cogita, me cum
TIBI hunc laborem offero nihil aliud quærere, nisi ut magnum
TUUM præferens Nomen ex se exiguus aliquod pondus ac
pretium habeat, id quod eventurum minime dubito.

**ADMODUM REVERENDÆ PATERNITATIS
VESTRE**

humillimus Servus

A, G.



ORATIO



Quod tandem Orationis argumentum, apud Vos Patres Religiosissimi, atque amplissimi in hoc celeberrimo Vestrum conventu verba facturus, elegerim, si forte expectet quispiam, consideret velim secum ipse atque perpendat, quorum gratia isthæc dicendi provincia sit mihi demandata; & hinc facile, quid me sentire, quæ ad tractandum assumere, palamque exponere ac elucidare conveniat, vel ipsa cogitatione tacita assequetur. Dicendum nempe michi est cum de his, qui supremis functi magistratibus, bono Religiosi nostri-Ordinis profuere, tum de illis, quos iisdem curis onerare, & Custodes communis salutis constituere, in animum induxistis.

Quæ res cum tanti momenti sit atque ponderis, ut in ea non unius alicujus privati hominis laudem, sed Vestrum omnium existimationem, & Ordinis universi gloriam repositam esse, & fore deinceps certò constat, graviter solidè nec non ornate pertractari debet. Tantum porro abest, ut pro præsentis materiæ amplitudine Otatoris personam cum dignitate a me sustineri posse confidam, ut potius nihil ambigendum existimem, quin vires meæ tanto oneri succumbant. Nihilominus cum me, & Tua humanitas atque benignitas Pater Dignissime, qui

A

Maxi



maximò nostrò bonò, huic cum Authoritate summa præes Capitulo, & Vestra ceteri Patres in partem tanti operis vocati, atque adsciti singularis benevolentia sapientiaque animent & confirmant, aggrediar, quòd aggredi necesse est. Equidem ornatissimus hic & amplissimus Vester confessus, illaque Vestra recte gestorum fama timorem mihi incutiunt, ne dum laudes Vestras exornare tentaverò, rudi ac impolito dicendi genere, quidpiam de illis detrahere videar. Magna enim magnificè, sublimia splendide, prædicari volunt. Proinde is Orator tantæ rei tractandæ suffecerit, qui & à perspicacissimo acerrimoq; ingenio, & à castitate elegantiaque Romanæ dictionis optimè commendatus, ad explicanda quæ velit, sit aptissimus. Verum æquitas illa in rebus æstimandis, quam virtus mihi Vestra dubio procul pollicetur ùt bono sim animo, facit, ac semel mare ingressus, quæ me cunq; exceptura est tempestas vela faciam.

Enim verò antequam solvam, monitos esse Vos velim Patres Religiosissimi, ne me præ-concepta isthac lætitia temeritate quadam abductum, velle putetis immensum hunc Oceanum longe lateque pervagari, ùt inde non nisi difficillimè evadere, ac enatare possit Oratio. Longe mihi alia mens est præfertim cum ad Eos loquar, Quibus optimè est spectatum quot labores impigre susceperint, quot molestias, ac difficultates in publicis muneribus obeundis superârint, quot quantasque res præclare gesserint sive ad tuendam, sive ad amplificandam totius Provinciæ Nostræ gloriam. Eo enim ipso non me de ubere dicendi copia, non de profunda eloquentia anxium ac sollicitum esse volent, utpote qui magis rectè agere quàm laudari cupiant, rerumque contenti fructu, externa ornamenta minime ambient. Quare Vestræ modestiæ sermonem meum attemperabo, nevé tædio Vos afficiam, omni ope aditar, nisi fortè sic exigente necessitate propius aliquos intueri, auresque Eorum laudem suam detractantium offendere contingat Cæterum rem brevissime proponam conaborque ostendere: *Vos quorum humeris summi Magistratus initebantur, & Provin-*

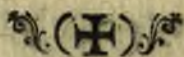
ciæ



ciæ Nostræ felicitati providisse & commodi Reipublicæ communis, in qua censemur, rationem habuisse, ac proinde & in posterum tam huic, quam illi electionem perutilem ac pergratam, hoc in Augustissimo Capituli loco, facere posse & debere. Quæso jam, summopereque à Vobis contendo Patres ornatissimi, Vestro ut favore meam tenuitatem sublevetis, exiguique temporis attentionem ne renuatis, quo Oratio scopum suum facilius consequi possit.

Ut variæ sunt in hoc terrarum Orbe Societates, variæ Respublicæ, varij Cætus, ita quoque varij sunt singulis beandis modi proprij atq; idonei. Hæ Civitates bellis, illæ pace, istæ divitiarum ac opum luxu, aliæ paupertatæ ac severa disciplina crescunt ac florent. Videas præterea in quibusdam literas, atque doctrinas, in nonnullis virtutem Civiumque probitatem præ publicæ felicitatis fundamento haberi. Quid ergo, cogitatis, inde inferam? illud nimirum, quod Ordines quoq; Religiosi quicumque tandem illi sint, suum sibi aptum regimen, suos Moderatores suas constituendi se se in statu beato atque sælici rationes habent, quamvis ut minores quædam Civitates, ad Communem illam cujus continentur sinibus, pertineant, ac referantur. In his & Ordo Noster, cum non postremum teneat locum, videamus, quos habeat moderatores, & in quo felicitalem suam sitam esse voluit.

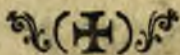
Omnibus quidem Regnis atque Imperijs probitas atque doctrina, tanquam firmissimæ quædam substructiones beatitatem præstant, sed maxime Societatibus Religiosis. Istæ præter Religionis custodiam, cultusque Divini augendi curam, cui se tota vita addixerunt, morum sanctitatem, scientiamque litterarum, tanquam hæreditatem suam possidere debent. Ita, quod puto, aliæ, idem Nostra Congregatio pro modo procurandæ ac perpetuandæ suæ felicitatis, dudum sibi proposuit. Quocirca Vos Patres Amplissimi, qui Provinciam Nostram, quoquomodo rexistis, & juvistis, à Virtute & doctrina cum ipsi maximè instructi sitis, eas in perpetuum firmare, gravissimum munus vestrum esse existimastis.



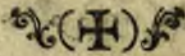
Neque profecto immeritò. Si namque ut ait Plato, optimi sunt Urbium custodes Vivi Religiosi, & beatas dixit Aristoteles Republicas, si aut regnarent Philosophi, aut Reges sapientiæ studio tenerentur, quis obsecro tam perfrictæ frontis fuerit, qui hisce sublatis de medio, aut neglectis, cuiuspiam Communitati fælicitatem polliceatur? nisi forsitan ita quispiam hæbes, ac rerum ignarus extiterit, ut quid ex illis uberimis fælicitatis fontibus emolnmenti, quid commodi dimanet, quid verò ex neglectu tantorum præsidiorum mali atque damni impendeat, non perspiciat. Quod ut palam fiat, ne gravemur tantisper indagare, quod calamitatibus obrutæ jaceant illæ Civitates, à quibus probitas & doctrina exulant, ut deinde, quanta hæc ubi vigent adferant bona clarius videre possimus.

Atque præprimis, quid quæso ab illis expectes barbaris, qui laxatis licentiæ frænâs nihil sanctum, nihil inviolatum habent? qui per omnia ferarum ritu impune grassantur, omnia prædis ac direptionibus exponunt dira vastitate ac cædibus implent omnia. Suponamus ad hæc densissimâs eos ignorantie tenebris sepultos, quid unquam boni agent? num aliquando se se recolligent, & ad meliorem frugem recipient? qua ratione feritatem suam deponere, in communem societatem congregari, leges necessarias rogare poterunt? Deus bone! horret animus ad mentionem horum non tam hominum, quam brutorum! Sed nostra respiciamus tempora, ubi non conspicitur quidem, imò nec auditur tanta ruditas, attamen duo illa valilissima Societatum fulcra passim vili penduntur, ac negliguntur. Incognita sunt nonnullis Asiæ Africæ ac Americæ populis probitas, ac Doctrina, vivunt ut belluæ, ergo & reguntur ut belluæ. Non eos nomino ne ultra cancellos sermoni meo circumscriptos egredi judicer Id annotasse sat fuerit, infelices illos perpetuùm fore, quod in tanta hujus ætatis luce adhuc cæcuciant.

Venio ad indicandam utilitatem, quæ ex probis Civium
mori-



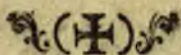
moribus, atq; ex lumine doctrinæ profluit abundantissimé, quò nempe promptius Patres Dignissimi, quibus Provinciam Nostram bonis enmulastis. Vobiscum identidem recognoscatis. Quid est Civis? nisi homo, quid homo? nisi animal rationis quidem particeps, sed inordinatæ cupiditatis mancipium, liberum, ideo petulans, acre, ideo ferox, ignarum boni ac veri, ideo mali tenacissimum, varium ac mutabile, ideo inconstans in opinando ac agendo, curiosum rerum omnium, ideo sui incurium, occupatum voluptate, ideo obliuiosum honesti. Quis iam præter probitatem ac doctrinam, tali animali sænum injiciat, & in officio contineat rationis,? Atque ideo qui prima Societatibus dabant initia humanis, iidem Urbes suas non tam mænibus, quam bonis moribus munire, & animare, diuturnitatique illarum consulere laborarunt. Tum ubi Cives multiplicari & in ampliorem multitudinem excrecere cæperunt, Legislatores sapientissimi è litterarum penetralibus sanctiones saluberrimæ eruebant ac præscribebant. Itaque Moises Chaldæis, Magi Persis, Gymnosophistæ Indis, Druidæ Gallis, - Zoroastres Braccianis, Solon Atheniensibus, Lycurgus Lacædemonijs, Minos & Cecrops Cretensibus, atq; alii aliis gentibus, præferente sibi facem scientia literarum, certa jura dederunt, quæ procedente tempore, quantò magis augebantur & illustrabantur, tantò Cives expeditiores ad bonum omne, remotiores à vitiis, & proinde beatiores faciebant, Roma illa ex parvis initiis ad Orbis panè universi evolutura imperium, postquam superbam ac crudelem Tarquiniorum dominationem sustulisset, ut libertati suæ, tranquillitati Civium, bonisque omnibus sacris & profanis melius prospiceret, regulas probitatis à literis petitas statuit, statutas deinde sanctissimè coluit. ac custodivit. Inde majora incrementa capere, in opes ingentes crescere, famam suam huc illuc propagare, gloriam nominis sui per univèrsam Orbem celeberrimam efficere, & in cunctas nationes imperium exercere. Quid ita? ubi virtuti ac literis primus datur locus, in Deos pietas, in Patriam amor, concordia pul-
herri-



cherrime florent, & publicam rem non modo sustinent, verum etiam amplificiant, & ornant.

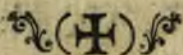
At dicet quispiam, quorsum ego hæc loquar? cur hæc memorem quæ nos minimè concerunt? imò verò maximè concerunt. *Longa enim ait Seneca via est per precepta brevis per exempla* Habetis ob oculos compendia non per multas Orationis ambages, quales Vos in curanda Provincia esse decuit. & quales Vos exhibuistis. Extra omnem dubitationis aleam illud est, Rectores quarumcunque societatum plurimum ad earum beatitatem, aut calamitatem conferre. Iis bonis atque doctis, subditi felices, improbis atque agrestibus, subditi miseri. Dederunt hoc propitij Superi Nostræ Provinciæ, ut cum alias semper, tum hac tempestate probos & Sapientes haberet Moderatores. Vobis itaq; qui Provinciam gubernastis acceptum illa nunc refert, quòd in ea Religionis honor, Ordinis Sacri amor, tranquillitatis communis studium, perpetuum & durent, & duratura sunt. A Rectoribus suis subditi omnes desumunt normam, ad eorum exemplum se componunt singuli, in illorumque vitam & mores abeunt. Hinc si ad cultum Divorum convertamus oculos, en quæ de nobis prædicantur: apud nos scilicet, Deum cum Sanctis suis pura Religione coli, omnibus terrenis Cælestia præponi, thesauros ac divitias, magna ad Sanctam illam Jerusalem tendentibus obstacula, parvi haberi, pauperiem in qua efficacissimè Regnum illud à mundi constitutione Nobis paratum quæritur, summo in pretio poni, hominibus in mundo degentibus Sanctimonix ac pietatis exempla præberi, cunctis demum vel de longè nos spectantibus admirationem injici. Et cui hæc tam præclara bona debemus? Rectorum Nostræ Provinciæ probitati atque virtuti. Hac illi animati, aliis suo imperio parentibus inspirarunt. Hac duce omnia agentes, ut alii quoque agerent effecerunt. Hac Magistra, quid supremo mundi Domino debeant, cum didicissent, alios etiam non tam verbis quam ipsis factis edocuerunt.

Respiciamus inde, quomodo quisque in communem PAREN-



TEM^{us} PROVINCIAM affectus sit, quomodo ad ejus bonum incumbat, quomodo, prout cujusque fert facultas, ad gloriam Ordinis sui Religiosi laboret. Illic opera, ille consilio, alius excellendis scientiis quidam concilianda, exterorum gratia publicæ utilitati consulunt atque prospiciunt. Videre est in singulis Nostræ Provinciæ Dominibus, omnes eò vires suas conferre, omnes id unum agere, omnes dies noctesque illud præprimis cogitare, ut universa Societas Nostra, undique pacata ac tuta, & ipsa toto suo corpore valeat, & minores sui partes, in integritate factas tectasque conservet. Rei hujus fidem faciunt Vobis, qui quocunq; nomine, quamcunq; domum rexerant, facit fidem omnium vultus serenissimus, optimus fortis prosperæ, qua quis utitur, testis, facit demum fidem & ipsum silentium, quò apparet nullibi ullas exoriri querelas, & ab inferioribus magistratibus ad Superiores devolui. Quisnam horum omnium fructum sibi jure vindicare potest? Vos certè, quibus curandæ Provinciæ onus incubuerat. Liberos nos natura edidit, sicque animos nostros efformavit, ut nemini libenter, obedire vellent, nisi legitimè primum tum rectè & probè imperantibus. Ita fit ut cum moderatores Nostræ non libidinis suæ aut commodo, in summo constituti loco serviant, non scelerum portenta, sed virtutum exempla edunt, non inviti illis pareamus, atq; in commune, omnem operam nostram omnem curam ponamus. Adeò verum illud est, minores semper sequi vestigia Maiorum, præsertim eorum, qui sibi cum potestate præsent.

Quod si hæc ita se habeant, quid de interna tranquillitate ac concordia putabimus? Profectò, quæ Religione, quæ pietate, quæ probitate & sapientia suorum Rectorum coalescunt societates, illæ mihi demum omne punctum tulisse videntur. Cum ergo Custodes Nostræ Provinciæ singulari Deum beneficentiâ, & vigilantissimos, & prudentissimos & strenuissimos nanciscamur, nihil nobis intus, nihil extra unquam erat timendum. Si quippe aliquos parum movet Religio. parum honestas, parum ipsa



ipsa Rectorum Provinciae exempla permovent ac urgent ad Instar fortissimorum quorundam stimulorum, leges sapientissimæ quas aut ipsi tulistis, aut veteres non nihil neglectas robarastis. Auctoritate namque ac nutu legum, docemur efficacissime ut dicebat Demosthenes, domitas habere libidines, coercere omnes cupiditates, nostra tueri, ab alienis mentes, oculos manus abstinere. Si enim abrogentur, & cuius licentia faciendi, quid quid voluerit data sit, non solum Respublica pessumabit, sed nec quidquam intererit nostram inter & ferarum vitam. Non absimile est, quod ait Aristoteles *Lex* inquit ille est ratio que communi consensu Civitatis definita, jubet, quo pacto unum quodque agendum sit. Univerſa hominum vita, verba sunt rursus Demosthenis, sive magnam urbem incolimus, sive parvam, natura & legibus gubernatur. Horum porro natura quidem incerta ac versatilis est, & sua cuiusque hominis. Leges autem comunes, & ordinatæ sunt, idemque præscribunt omnibus. Itaque si natura prava est, sepe mala capit consilia, atque inde talis in delicta ruere facile invenire licet; leges verò justum honestum & utile imperant. Si iam ex naturæ indole, nobiscum sine lege vivere non possumus, quomodo vivere cum Civium multitudine? Opinio nostra non constat nobis, quomodo Civitatis constabit consilium? ex animorum atque opinionum diversitate & repugnantia inimicitiae atque discordiæ existunt, ex quibus iterum tumultus, & totius quandoque Societatis interitus, tanquam malæ gallinæ ut ajunt malum ovum enascitur. Unde ergo unitatem, unde salutem, unde tranquillitatem accersimus, si non è legibus? Quàm profectò pacata est Civitas, quàm beato abundat atio, ubi nulla partium studia, nullæ animorum dissensiones, nullæ fortunarum vigent lites! Quòd porro timendum est dissidium, quæ opinionum diversitas, & pertinacia in illo hominum cætu, qui tanquam numerosissima sed prudenter admodum ordinata Schola, ab unius sapientissimæ Magistræ, legis scilicet nutu & ore dependet? ubi nemo se prudentiorem legibus existimat, omnes unius men-

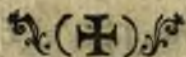
tis



tis atque consilii afflati spiritu ad eundem finem, communem nimirum univerforum felicitatem provirili enituntur.

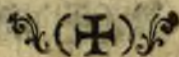
Quidni igitur noster Religiosus Ordo summa tranquillitate ac pace perfruatur, si eum tam validis munivistis praesidiis? quomodo autem munire potueratis, nisi Vobis sapientia atque omnigena adesset praesto doctrina? Hæc enim verò suppeditavit Vobis Patres Emeritissimi quid aut praescriberetis, aut aliquomodo collapsum restitueretis. Neque etiam satis fuerat Vobis leges firmare, nisi maxima cum sollicitudine efficeretis, ut eadem integrè & fideliter à subditis observarentur. Hoc enim nisi fiat, omnis legum Sanctitas atque prudentia, tanquam gladius vagina, aut pharmaca suis in vasculis conclusa, aut aurum sub montibus latitans, nullam Societati utilitatem, nullam salutem, nullum praesidium est allatura. Ut enim arma optima, etiam plurima non defendunt Civitatem, nisi manibus militum versentur continuo, nulla pharmaca medentur morbis nisi applicata aut hausta nulli aurei montes levant paupertatem Regnorum, nisi longo duròque labore eVecti, in mercaturæ usum deducantur, ita optimæ quoque amplissimæque leges si solis ornandis Bibliothecis, aut opicis pascendis muribus inserviant, vel in libris solum atque ore hominum, non verò etiam in moribus atque vita Civium versentur, & vigeant, oneri potius atque damno, quam levamini atque subsidio Urbibus sunt futuræ. Legum ergo accuratam custodiam curæ Vobis esse debere, cum optimè intellexistis nihil fecistis reliquum, quin Provincia esset beata felix, & florens.

Age nunc, sint Moderatores cujuspiam cætus, moribus improbis ac dissolutæ vitæ, doctrinæ omnis ac eriditionis expertes, poteritne queso, aut Religionis honor propagari, aut boni publici amor vigeat, aut concordia tranquillitasque subsistere? Non Religionis augmentum, sperandum erit, ubi imperium optinentes impij reperiuntur, quia nullum adminiculum supererit; Non boni publici amor vigeat, ubi Rectores pri-mique illius Custodes, omnia ad suam libidinem trahunt, quia



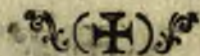
pars inferior imitabitur superiorem. Non demum tranquillitas subsistet, ubi Moderatores ipsi leges infringunt, & pacem turbant, quæ a pessimo exemplo tuo cauam ceteris omnia audendi præbebunt. In hoc miserabili ac luctuoso rerum statu, unde nam ops & auxilium erit petendum? Congregabuntur, credo singuli in consultationem. Ast quid amplius? pugnabunt contra rationem præjudicia, contra publicam rem, privata, contra iustitiam, partium studia, contra merita, ambitio, contra gratiam, invidia; contra rectam sententiam, ira & pertinacia. Quid tandem? Consilio peracto nihil sequetur. Triste rei hujus exemplum tot Nobis populi reliquere, quorum vix iam nomen extat. Revochemus ad memoriam florentissimam illam quondam in Græcia Atheniensium Rempublicam, non difficulter fateamur erit necesse, illam hoc & non alio malo concidisse. Steterat firmissima, quousque & proborum & sapientum Virorum ac maxime Solonis Viri incomparabilis tenuit disciplinam. Sed simul atque Rectores nacta est tum improbos, tum etiam barbaros & ignorantes, incolumitatem suam & salutem, non secus ac aliæ permultæ gentes deplorando amisit fato. Tantum scilicet in Rectoribus, cujusque Reipublicæ, sive magnæ sive parvæ situm est.

Quapropter immortales Vobis gratiæ ab uniuerso Ordine nostro habendæ sunt Patres probitate ac Sapientia conspicui quod eum beaveritis jam sanctissimam Religionem augenda ac dilatanda, jam bono publico amplificando ac exornando, jam tranquillitate atque pace stabilienda, ac firmanda, quibus tribus veluti infractis cardinibus roborata nostra Provincia, gloriam suam perpetuam fore confidit. Haud quaquam hoc loci silentium tenere valeo gestit animus aliqua singillatim Vestra merita proferre, Dabis quocirca veniam si a Te *Admodum Reverende Pater Commissarie Visitator Generalis* ad Nostram Provinciam deputate incipiam. Non est tamen mihi mens ire per singula Tua decora ac ornamenta, cum hæc tot tantaque sint, ut disertissimis Oratoribus fontem innumerabilium laudum subministrant,



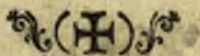
nifitent. quemve nunquam exhaurire queant. Non dicam de
Tua admirabili humanitate, placabilitate, animi moderatione,
quibus præclaris virtutibus, ita Tibi omnium benevolentiam
concilias, ut Te diligant, ament, & manibus quodammodo ge-
stare videantur. Non commemorabo thesauros Tuæ scientiæ
ac eruditionis multiplicis, quibus quanto cæteros antecellis, tantò
uberiorem existimationis ac prædicationis apud omnes colligis
messem. Non etiam in medium adducam favorem illum et gra-
tiam, quibus apud omnes pulcherrime flores ob eximias Tuas
dotes. singularem agendi rationem. Tua me perrara modestia
id facere non patitur, quam adeò familiarem Tibi fecisti, ut
nihil magis refugere, ac devitare solitus sis, quam laudum
Tuarum prædicationem. Verumtamen quod ad rem præsen-
tem pertinet, nullo modo tacitus præterire possum, illam ni-
mirum ardentissimam voluntatem, quã plurimum & ad utilitatem
& ad commodum Provinciæ Nostræ contulisti, Munus illud
Commissarii Visitoris Generalis semper iimis infixum pectori-
bus nostris hærebit, nec ullo unquam temporis spatio aut obli-
vione deleri poterit. Statuemus nobis absque intermissione
ante oculos, consilii Tui gravitatem, prudentiam admiratione
dignissimam, in quacunque re suscipienda & agenda, fortitu-
dinem animi in exequendis negotiis invictissimam, patientiam
in tollendis obstaculis ac superandis difficultatibus sinè exem-
plo, ad pacem felicitatem que Provinciæ nostræ asserendam
atque firmandam. Id in corde ac in ore nobis omni hora ver-
fabitur, Te præcipue nobis Divinitus datum fuisse, qui Ordini
Nostro esses ornamento, publicum ejus bonum florentius re-
redderes, diuturnitatique ejus consuleres felicissime. Sed quid
ago? Volumen mihi ingens condere necesse esset si præstan-
tiam Tuam non depingere vividè, sed ut-cu que adumbrare
vellem. Gaude hoc tam excellenti bono, pulcherimisque Tuæ
& pietatis, & Sapientiæ trophæis, faustus perfruere, nostri gra-
tissimi animi sensum semper abundantissime experturus.

Nec Te tacebo *Admodum Reverende Pater Minister = Pro-*
vincialis



vincialis qui ut digne procuracionem, administrationemque Provincie suscepisti, unanimis omnium Votis Tibi delatam, ita cum summa Nominis Tui commendatione, totius verò Ordinis utilitate sustinuisti ac peregisti. Deponis jam summum hunc Magistratum, postquam eò præscripto trium annorum intervallò gloriosissime es perfunctus; *ast*, ita deponis, ut æternum Tibi obligatam Provinciam relinquant, memoriam Tui posteris longa ætatum serie celebrandam tradas. & omnes maximo dolore affectos & demersos pene videas, quod legibus nostris illum Tibi diutius gerere non permittatur. Sed veneror sanctissima nostra Instituta, nec adversus ea quidpiam audendum puto. Non potes quidem longius retinere Imperium, verum lenies ut cunque dolorem nostrum lacrymasque absterges, si relicta alteri gubernatione. haud tamen nos deferas, sed ad nostram salutem, incolumitatem, felicitatem, quæ cogitatione, quæ consiliò, quæ auctoritate Tua incumbas, idque facias, ut quem ad Gubernacula sedentem vidimus, eundem & privatum intueamur. Grates Tibi persolvere, ut meruisti, non opis est nostræ, at Omnipotens ille qui virium Tuarum Auctor fuit, certe meritorum remunerator erit.

At Tu mihi jam occurris, mentique meæ proxime obversaris *Admodum Reverendum Pater THOMA GLATZ Ex = Minister Provincialis*. Quis enim Te sine scelere præterire queat? Tanta animi ornamenta, tantæ Virtutes, tanta egregia facta raperent vel invitum, & in sui admirationem traherent. Nactus præstantissimam a natura indolem, sic eam excoluisti, ut intuentibus Te obstupescendum esset, quid nam in Te magis emineret, quid primam palmam meretur. Inde etiam est, ut non solum in Nostra Provincia ad maxima publica munera, admotus esses, sed etiam in aliis. Optigeras nobis duplici fato *Minister Provincialis* ad nostramque beatitatem procurandam non Tibi Virtus, non spiritus constans, non Religionis amor non communis utilitatis studium, non beneficentiâ, non Autoritas defuere. In aliis porro Provinciis cum creatus fuisset *Visitator Generalis*. quot DEUM
immor-

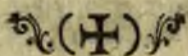


immortalem, bonorum, quot commodorum, duce Pietate ac sapientia Auctor fuisti. Aded magnitudo Tua se se extendit, ut Provinciæ unius finibus capi non potuerit.

Animadverto hoc loci, velut ex ordine succedere dignum sempiterna memoria Virum *Admodum Reverendum Patrem MARIANUM WIETROWSKI*. Ex *Ministrum etiam Provinciale* qui dici satis nequit, quam propenso in literas sit animo, facile quivis intellegere vel maxime ex eo potest, quod illas fere ab ineunte ætate comites, & in omni fortunæ gradu dignitatis suæ habuerit administras. Earum præsidio instructus, tantam in cogitando subtilitatem, in rebus præclare gerendis industriam in judicando maturitatem comparavit, ut difficillima quæque cum Provinciæ nostræ, tum aliarum negotia suscepta, felicissimè semper expediret. Et demum hoc non impune tacendum, quanta pietate, ad admirandum omnibus *Conventibus exemplum, Canobium Przyroviense* gubernat! Peropportune huc cadit illud *Divi Gregorii: Ars inquit ille, artium est regimen animarum*. Quis autem melius hanc artem callet *Patre* hoc Emeritissimo svadenda est charitas, tum DEI, tum proximi, svadenda in divinis rebus diligentia & cura, svadet efficacissimè. Commendanda Religiosa disciplina, observantia Votorum & regularum, commendat fructuosissime. Pietatis ejus in DEUM quis dignus laudator reperiri poterit? Testatur hanc luculentissime vel ipse *Conventus* quem pæne à fundamentis restauravit, nullis laboribus parcens unquam, sed totum se huic negotio tradens.

Tui etiam quis non meminerit *Admodum Reverende Pater ALEXANDER MAJYNSKI* *itidem Ex Minister Provincialis* cujus curæ ac sollicitudini multum debet nostra Provincia? Omnia Tua studia, omnes labores, omnes vigiliæ, eò intenderant, ut tranquillitas, pax, integritasque illius esset perpetua. Ut proinde non immerito & nostra Provincia & *Lithvana* etiam gratissima Tibi esse, debere diceretur.

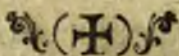
Tua non minus justè *Admodum Reverende Pater AUGUSTYNE MOTULSKI* ingentia in Provinciam merita locum sibi dari



dari in Oratione mea postulant. Tu illius amantissimus & re & nomine Filius ad eam ornandum, amplificandam, in felicitate tranquilloque statu stabiliendam omnia animi dona locasti. Tam diu hinc et am Tua apud illam grata vigebit memoria, quam diu ipsa stabit & manebit.

Tandem neque Vos alii Patres meritissimi prætermittendos existimarem, ni id longiorem sermonem faceret meum, atque plus justo prolixum, Vos inquam *Admodum Reverendi Patres Lectores Jubilati* Divinarum humanarumque scientiarum, *Provinciae Definitores, Guardiani* Conventuum, qui omnes, publico Ordinis nostri bono providetis, non reticerem, sed morem gero Vestrae modestiae quæ Vos hæc audire patienter non sustineret, tum imbecillitatis meæ conscius sum, quæ tanto oneri non sufficerat, ac denique ipsum tempus me admonere videtur, ut postquam ostenderit quam optimè publico Provinciae bono prospexistis, ad alteram Orationis partem festinem, indicareque satagam, Vos & communis Nostræ Reipublicæ, quæ Nostrum omnium una cum cæteris omnis conditionis Civitatibus, parens est rationem habuisse.

Neminem unquam aut ignorasse olim, aut nunc ignorare arbitror, qui modo Politicorum Arcana vel à primo, ut ajunt limine salutaverit, multiplices esse modos serviendi suæ Patriæ, beneque de ea merendi. Cui enim bono, hæc omnium Civium in quasdam veluti classes ditributio, munerum ac officiorum partitio, inter Ordinem hunc ac illum discrimen? Fuit, fuit ea semper lege naturæ introducta, & deinceps jure humano confirmata haud ulla annorum serie interrupta consuetudo: ut alii Religione propaganda, ac custodienda, alii jurisdictione exercenda, alii militando, alii demum agro excolendo, ad communem incumberent utilitatem. Quod, quoniam ut rei Ordo postulat fiebat, à nullo reprehendi, & multò minus impugnari, etiam illis ignorantiae temporibus poterat. Unde fit, ut nunquam satis nunc mirari valeamus, quòd hoc sæculò nostrò, ubi quisque gloriam literarum ad summum pervenisse gradum jacitat,



jactitat, permulti passim reperiuntur, qui cum se optime sentire, profundius rem quamque scrutari, publico bono diligenter consulere velle gloriantur; non solum nihil horum præstant, verum et amplè plane quid contrarium & verbò docent, & factò probant. Errore credo, abrepti, non veritatis ducti studio novaque pro veteribus combibentes præiudicia, quid sit recti ac veri non vident, quid expediat, quid noceat, non disiudicant, inque sua pertiacia immoti rerum ordinem pervertere conantur.

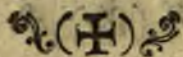
Inutiles esse status Religiosos impudenter effutunt. Quomodo inutiles? scilicet, loco sanæ doctrinæ, inquirunt, aniles fabellas & commenta disseminant Religiosi, onerant Cives, & maxime imperitam plebem exactionibus suis & præterea plerique contaminata vitâ suâ plures inficiunt, cum tamen omnis honesti dare exemplum debeant. DEUM immortalem! quæ opinionum figmenta! quæ blasphemiarum monstra! Nos fabellas disseminamus? Nos populum oneramus tributis? Nos humano generi in scandalum positi sumus? Considerate Patres Religiosissimi, quæ nobis crimina obiciuntur; quamve falsa sint, me demonstrantem breviter audire non dedignemini, ut palam inde Vobis fiat, non Vos boni publici profani esse oblitos.

Sentio quam infirmæ mihi sint vires, sed nemo tam fortis, sicut DEUS noster, quo præsentè tanquam lucidissimo fonte omnes errorum tenebræ dissipantur. Hoc auxiliante indubiam spero victoriam. Magnam primis Urbium conditoribus quisque sapientiam tribuit, qui legum vinculo Cives suos adstrinxerunt. Atqui DEO hæc auferente facta & propagata, ille tantum ambiget, qui nusquam audierit palantium ferociter hominum animos, Religione potissimum emollitos, ac sociatos fuisse. Nam cum Dei notitia atque timor, omnem barbarorum etiam rationem componeret, tanquam fortissimo atque unico hoc vinculo ad politiores vitam perducti sunt. Omissa propter incredulum hominum genus Sacrarum Literarum auctoritate,



tate, scimus omnium Regnorum primam semper de Religione legem fuisse, non quod illam lex imponeret, sed quod illa legum omnium molem stabiliret. Inde Plato Rempublicam sine Numinis ope administrari non posse profitetur asserens: quod sicut pecudes non à pecudibus sed à meliore se nempe pastore homine reguntur, ita homines ab homine sine duce DEO gubernari nequeunt. Inde etiam Legislatores Regnorum, ritus festa, sacrasquæ ceremonias pro fundamentis Urbium ponebant, eorum cura atque administratione non omni populo, sed solis destinata Sacerdotibus. Nulla quippe Civitas sine templis, sine sacrificiis fuit, quia nulla sine Divino cultu stare se posse putavit. Ignorabant quem DEUM aut quomodo colerent, colebant tamen usque ad superstitionem sanctitatis, nec quidquam boni, præclari, prosperique in Republica Sine Divinis adminiculis fieri posse arbitrabantur. Quid ergo isti parum creduli inimici atque iniqui nobis sunt, quos Fundatores illi sanctissimi ad Religionem sine qua nulla extare potest Civitas, propagandam ac magis in dies dilatandam in unum vocarunt? At qua ratione inquirunt propagamus aut dilatamus Religionem? Certè, non futilibus comoentis aut puerilibus somniis passim spargendis, ut impiè calumniantur, sed annuntiandis DEI præceptis cultu Ejus tam interno quam externo ampliando, animis hominum ad bonum inclinandis & a malo avertendis. Quid? urgent Adversarii, non ne hæc quisquam alius præter Religiosos præstare valeat? Haud equidem penitus id negaverim, sed procerto illud ac infallibili habeo, Statum Spiritualem ad id præcipue ac proprie esse vocatum. Civilia Rerum publicarum negotia suos habent Magistratus, suos Curatores, cur igitur & Divina non habeant? Atque id jure optimo. Nam cum rectus Ordo postulet, ut alii consulant; alii judicent, alii mercaturæ, alii opificiis, alii agris & peccoribus vacent, alii vectigalia exerceant, alii demum armis Civitatem defendant, nemo mortalium ita amotæ est mentis, ut Divinarum rerum procuracionem non certò cuidam addicat generi hominum, qui

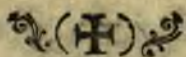
terre;



terrenorum negotiorum sollicitudine relicta cæteris, **Primo** Civitatum Parenti atque Reſtori DEO toti vacent, & in omnem populum Religionem, Regnorum vinculum ac firmamentum ſollicitiſſimè diffundant. Ut proinde non immerito in hæc verba proruperit S. Ambroſius, Murus aſt eſt Religio, turres ejus ſunt Sacerdotes, qui eam ab omni incurſu deſſendunt. Videant quod fulcrum Regnis ſubducere meditantur, qui tollendos ſenſim Religioſos Ordinis cenſent. Omnis quæcunque tandem illa ſit Sacerdotum cohors, ſuas curas, ſtudia, atque laborem eò convertit, ut aliqua ratione proſit Civibus. Quoniam verò animales homines non peripiunt ea quæ ſunt ſpiritus, cogor plurima omittere, ut aſiduas præces, quas pro peccatis populorum inceſſanter ad DEUM fundunt, jejunia atque lacrimas, quibus iratum placant Numen, Sacrificia quibus & pro vivis & pro mortuis Cœli Conditorem exorant ceteraque ſanctiſſima Exercitia & terris proficua, & Cœlis pergrata. Illud prætermittere nulla ratione valeo, quod tanta tamque efficaci doctrina imbuant populum. Anileſne ſabellæ ſunt, amorem Dei inſpirare, ſpem mercedis æternæ pro bonis actibus excitare, horrorem infelicis ſortis peccatorum poſt mortem incutere, pænarumq; atrocitatem pro malis operibus deſtinatarum præ oculis ponere ac veluti depingere? Diſſipatur, ignorantia, lenitur barbaries, duriffima corda emoliuntur, viututes in locum vitiorum ſuccedunt, & adhuc quæritur, quæ ſit utilitas Religioſorum Diſcurritur per Urbes, vicos & plateas prædicatur ſuſcipiturque pænitentia. ceſſant furta, extinguntur latrocinia, ſeditiones comprimuntur, odia atque inimicitia ſedantur, reſtituuntur aliena, ſua diſtribuntur pauperibus, & adhuc queritur quæ ſit utilitas Religioſorum? Charitatis Chriſtianæ lenitatis, manſuetudinis, bonorum operum, omnis demum virtutis ac ſanctitatis dantur exempla, & adhuc quæritur quæ ſit utilitas Religioſorum? Nos, nos inquam Relioſi, optimo Regimini atque gubernationi ſubjecti & ad omniſ honesti, & probi rationem ſapientiſſimis legibus noſtri Ordinis ducti, non

C

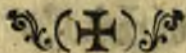
parum



parum ad Communis Reipublicæ felicitatem concurrimus, atque conferimus, non nostris modo Orationibus, & præcationibus continuo ad DEUM fundendis, mala quæque ingruentia avertentibus, sed etiam doctrina sana, casta & plane Christiana populum instruentes, quò nempe unusquisque cognitis suis officiis, suæque vitæ oneribus, facilis ea exequatur, & ad publici boni scopum dirigat.

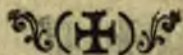
Cernitis Patres judiciò præstantissimi, quam falsò nos ista Epicureorum natio hoc ex fonte arguat, atque cotdemnet, quasi locò bonæ doctrinæ à Christo Salvatore nostro nobis traditæ commenta nescio quæ, in populum passim spargamus, eumque superstitionibus imbuamus. Nec nos commoveat quidpiam, quod non cessent interim *fortes illi Spiritus*, ut se se appellent, obmurmurare, quod à Viris Religiosis tot libri somniis meris, futilibus figmentis, mendaciis apertis, prodigiis ac miraculis falsis plenissimi in lucem sint editi, & non parum ad decipiendam imperitam plebem valeant. Sit ita sanè, verum non inde rectè intulerint, inutiles esse omnes Religiosas Societates, quod aliqui privati, aut nimio zelo, aut etiam errore abrepti minus consideratè, minus prudenter, aut aliquo quoque cum damno aliorum quidpiam fecerint, & scripserint? Certè non Philosophus sic argumentatus fuerit. Perpendamus jam utrum altero ex fonte validius nos aggrediantur. Tributis ajunt oneramus populum. At quibus tributis? Forte quòd medicare non erubescamus, quodye non modo oblatam accipiamus elemosynam sed ultro etiam petamus. Hoccine ergo crimen est, quo nos conficere allaborant? Verum quæro ego ex illis, quibus usibus hæc nostra impeditur eleemosyna? Comestationibusne ac perpotationibus? Sed nihil magis a nostro vitæ instituto abhorret, nihilque strictius Sanctionibus Ordinis nostri prohibetur. Corruptendisne aliis, & ad omne licentiæ genus pertrahendis? Sed nihil nobis cum Sæcularibus hac in re commercii vel negotii est. Superest igitur ut ædificandis, restaurandis, & exornandis templis, tum deinde sustentandæ vi-

tæ



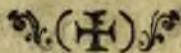
ttæ nostræ proventus, qui nobis oveniunt, impendantur. Quod si ita est, triumphum agimus, nec eorum cavillationes quidquam moramur. An enim quisquam sanus, qui modo credat à DEO tanquam perenni fonte, omnia perpetuò quodam cursu in se profluere bona, pati potest, domum suam omni prætiosa supellectili ornatam splendere, Domum autem DEI humilem fordidamque squallere atque ruinam minitari? Quis non libenter suas cum DEO partiatur fortunas? nullas habiturus nisi illius beneficio? Quis Agesilao in vitio posuit, quod supra centum talenta Auri quasi decimam quandam Delphico quotannis consecrasset Apollini? aut Octavium Augustum quis reprehendit, quod ædes sacras vetustate collapsas aut incendio absumptas reficere, easque opulentissimis adornare donis pro solenni habuisset consuetudine? Non auro quidem aut Serica veste, Divina illa cotinetur Maiestas, satisque DEUM coluit, quisquis imitatus est, verùm quo minus ille opibus nostris indiget, si eò promptiore animo nostras cultui illius devovemus facultates, non potest non benignè pietatem offerentis complecti, eamque non amplissimis remunerari beneficiis suis. Pudeat in clarissima Religionis luce tam fæda & indigna sentire, cum Pœta ipse hoc uno fonte derivatam omnem Romanorum cladem audacter pronuciet, quod negligentia contemptusque templorum animos multorum invasisset.

Hinc enimvero illud necessitate quadam inevitabili consequitur, ut quemadmodum dispensatores dumtaxat eorum, quæ DEO offeruntur constituti sumus, ita nobis aliqua pars ad sustinendam vitam obveniat. Scio ego, quid hoc loci dicturi sunt Adversarii, illud videlicet, quod magnum Republicæ fiat damnum, per largitiones atque oblationes, ut plurimum sicut criminantur, extortas. Quod etenim incommodum cederet publicum, inutilis, ajunt: hominum turba consumit. Enimvero ubi vivimus? ubi, quæ nobis Divina obtigerint providentia expendimus atque consumimus? In nostro utique Regno non alibi. Proinde, cujusmodi illorum argumenta sint, ipsi viderint.



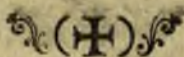
Ego profectò, quid velint non intelligo. Haud mihi tantum asumo aut arrego, ut me in rebus politicis versatum, beneque peritum existimem, id tamen recte nunquam putaverim perdi, ac inutiliter dilabi quod intra fines suæ Patriæ interque Cives suos expenditur. A quo enim victum, à quo vestitum, à quo alia necessaria comparamus? ab ipsis nempe Civibus nostris, ab illis mercatoribus, quibus cum in una eademque censemur Republica. Atqui ita nihil inutiliter, nihil cum boni publici detrimento. nihil cum alicujus Civis injuria per manus Religiosorum transit, cum è contrariò omnes Reipublicæ partes aut ditentur, aut saltem quæ obtulerant, non absque quodam sænore vident ad se rursus venire. En Patres Amplissimi quomodo nostri capitales illi adversarij ipsi se se non intelligant, & dum nos suis tellis cominus eminusque petunt, non nos sed se ipsos vulnerant ac conficiunt.

Haud putate nihilominus illos arma deponere, non sunt ita pacifici, ut semel atque iterum repulsi conquiescant, pacemque aut offerant, aut oblatam accipiant. Pugnans scilicet resumptis veluti viribus contra prosectos Religiosorum mores, collectisque ex omni ætate atq; natione exemplis, probant illos aliqua Rebus publicis attulisse mala & tandem è medio tollendos concludunt. Quid ad hoc illis tam peracutis hominibus respondeam? Inopem me facit copia. Negemne objecta crimina, tanquam aut male ad nos relata, aut complura etiam ad libidinem conficta? Possem, sed non faciam; novi enim nos quoque, licet professione debeamus esse Angeli, attamen moribus esse homines. Retorqueanne intempestivum monendi ardorem, ac dicam, quod hipocritarum more magna trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, festucam tenuem in aliorum oculis conspiciant? Possem id quoque, sed non faciam credo potius, nullum omnino tam sanctum esse ac Religiosum mortalium genus, quod non sit capax gravissimorum criminum. Confiteor imò verò, tametsi non sine lachrimis cofiteor, inter lætissimum Ecclesiæ triticum succrevisse zyzania, in ovium numero



numero reperiri lupos Judam, Apofolis societatum fuiffe, nimirum aliquando nonnullos indignos hoc nomine Religiofos ac Sacerdotes qui fub specie propagandæ Religionis vel alio quoque obtentu maximos tumultus excitarunt, aut etiam graviffimis diuturnorum bellorum incomedis fubminiftrarunt fomitem. Videant, quam fim ingenuus, & quantum illis concedam, fed me infanæ mentis condemnarem, fi hinc inferrem, tollendos è Rebuspublicis Ordines Religiofos, aut inutiles plane judicandos. Qui profectio fic ratiocinaretur, omnia Regnis utiliffima, fed abufu aliquo vitiata tollat eft neceffe. Multos venèo fuffulerunt Medici, corrupti fepe iudices innocentem opprefertunt, multi nachivelem fecuti, crudeliter imperarunt, Naves cum mercibus atque hominibus frequenter perdit navigatio, tefta fuper habitantes corrunt, integras Urbes non raro confumit ignis. Ergo ad falvandam Rempublicam pellantur Medici, fuspendantur iudices, abrogentur Regum imperia, navigatio fupprimatur, maneamus fub dño, ignem ad inferos relegemus. Præclara fane illatio. Quod fi rarò aliquò evemplò & merò abufu, optimarum utiliffimarumque rerum naturam nec vitiari, nec tolli poffe, prudentius vereque fentiamus, quis non optimo maximoque jure hæc de Statibus Spiritualibus fentiat? quis male feriatam non condemnet Logicen? Nemo ideo totam excindit Arborem, quod ramum portet inutilem, nemo cum zizaniis evellit triticum. Rectius argumentatur D. Chriftofomus, Melius eft inquit propter bonos etiam malos fovere, quam propter malos etiam bonos contemnere. Melius eft malis injufta præftare, quam bonis jufta fubtrahere. Animadvertant, utinam Divinam inftitutionem legant in Scriptura, in Conciliorum ac Pontificium decretis, dignitatem officia, frictas obligationes, at fimul feveriffimas vitioforum Religioforum pœnas & vel hinc magnam eorum inteligerent tandem aliquando fanctitatem. Quare definant iam infontes Religiofos in crimen nescio quod vocare, meminertque minime mirandum efle, fi illis in tam fancto vi-

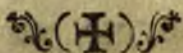
tæ



tæ instituto positis labi interdum contingat. Nemo quippe cum mutatione conditionis fragilitatem humanæ exuit naturæ.

Ne porro omnium Religiosorum Ordinum causam agere videar, postquam demonstraverim proviribus non esse inutiles nos, quo ad doctrinam Christianam, non esse onerosos quo ad exigendas elemosynas, non esse demum perniciosos quo ad vitæ Nostræ exemplum, breviter concludam Orationem meam converso ad Vos sermone Patres Emeritissimi qui tum operatum consilio tum sapientia Vestra effecistis, ut cum Provinciam Nostram firmissime munieritis, gloriam ejus ampliaveritis, bonum stabilieritis, non solum nec debeamus, nec possumus inutiles censerī verum etiam summopere tam ad Religionis cultum dilatandum, atque augendum, quam ad conservandum communis Reipublicæ Ordinem atque utilitatem necessarij simus jure meritisimo existimandi. Et quidem jam inde ab initio Institutionis nostri Ordinis habat è Nobis Respublica commodum, at hodie tanto magis fortasse. Resumpserunt suam faciem Literæ, absquē illa obscuritate, & tenebris vindicatæ, luci ac splendori suo restitui cæperunt. Fælix Sæculum, quod regnante serenissimo *Stanislao Augusto* optimo æque ac Sapientissimo Rege Nostrō & probitatem, & literas collit, ac utrumque illud ad Religionis gloriam propagandam, Patriæque beatitatem tutandam & firmandam confert & adhibet. Non satis fuit eos tantum ad litterarum culturam allici atque pertrachi, qui illarum tradendarum onus suscepissent, in aliosque copiose diffundere earum lumen, aliquo modo obligati fuissent. Allecti sumus & nos atque pertracti optimo datō nobis exemplo. Colimus itaque eas nunc, amamus, ac in sinu ferimus, auspiciis Vobis ac Ducibus Patres Emeritissimi, qui omnis doctrinæ suppellectili abundanter instructi, si quid nondum in re literaria bene ordinatum, fuerat, ordinastis, si quid pessimo abusu rationi rectæ dissensionum planeque inutile introductum fuerat, correxistis ac immutastis, ut proinde expulsis illis studiorum quibusdam veluti chimeris, ad

Commu.



Communis in Republica Literarum restaurationis normam Vos optime conformaveritis, eoque ipso & Nostri Ordinis bonum, in perpetuum stabilire, & ad Reipublicæ Nostre utilitatem respicere visi fueritis. Ita non est nobis ulla ex parte pertimescendum, simul ac ea, quæ minus rectè procedebant, rectius cæperunt procedere, quæ bene aut utcunque abibant, in melius abiere. Pro quibus omnibus cum multis Vestrum tum præcipue Admodum Reverendo Patri *Ministro Provincialis* gratiæ sunt referendæ, ac pro eo præprimis quod Literarum rationem maximam habuerit, easque jam præmiis jam honoribus, jam aliis beneficiis distribuendis, ac munificentissime elargiendis florere pristinumque candorem recuperare fecerit. Cognita mihi Tua *Admndum Revende Pater Minister Provincialis* modestia, plura me dicere prohibet, at res ipsa loquetur, nosque in perpetuum sic erga Te affectos reddet, ut reddit Gallos erga suum Ludovicum, Italos erga suum Leonem, nostros Polonos erga suum Regem Sapientissimum *Stanislaum Augustum*, Celeberrimos ac omni posteritate prædicandos Literarum Restauratores. Abibis Magistratu Tuo summa cum gloria gesto, at è memoria nostra & longæ posteritatis nunquam abibis.

Sed enim tempus ad Orationis meæ portum respicere & Vela contrahere. Permittite dumtaxat Patres Religiosissimi, atque Emeritissimi ut Vos quodammodo ad hortem qualem tanto Moderatori nostre provinciæ Successorem eligere ac constituere debeatis. Talem nimirum, animis Vestris proponite, ad talem suffragia votaue Vestra dirigite, talem destinate atque eligite, & nobis præficitæ, qui primum probus sit atque doctus, tum ea omnia suâ scientia teneat, quæ ad conservandam Provinciam nostram necessaria sunt, ac tandem perspectos omnes habeat modos, & procurandæ beat tatis suo Ordini, & conferendi ad Communis Patriæ Nostre utilitatem. Quod dubio procul consequemur, si Spiritus Sanctissimi ductu, qui omnibus congregationibus præesse, easque regere, ac in omnibus factis dirigere debet, Divinis inspirationibus obsecundemus, partium ve-

ro



ro studia, omnemque respectum humanum deponamus. Strictissima hæc Vobis Patres Dignissimi, qui ad hoc tam magnum perficiendum opus congregati estis incumbit obligatio, ne spem & expectationem Provinciæ fallatis. Ita quocirca ad illud accedite, ut felicitatis nostræ non deponatis memoriam; ita exequimini ut non Vos pœniteat. Potestis id utique, quandoquidem particularium Domorum Voto hanc potestatem obtinuitis; quod autem etiam debeatis, boni & Nostræ Provinciæ, & Reipublicæ vos admonet ac urget ratio. Verum cum & possitis & debeatis, dignam uti principio Sermonis innueram electionem facere, quin & velitis quoque, minime dubitandum existimo.

Agite ergo quod felix faustumq; sit, & gubernandæ Provinciæ hunc Virum talemque præponite, qui nos consiliô juvet, ope sublevet, Sapientia dirigat, exemplo confirmet auctoritate tueatur.

DIXI.

*Lectum & approbatum Die 13. Maij.
Annò Domini 1781.*

M. JOSEPHUS PUTANOWICZ
Sacrae Theologie Doctor Librorum Censor.

mpp.



XVIII. 2. 817.

F

XVII. 2. 817